

Friedrich Assländer | Anselm Grün

TIME MANAGEMENT JAKO DUCHOVNÍ ÚKOL

FRIEDRICH ASSLÄNDER
ANSELM GRÜN

**Time
management
jako
duchovní
úkol**

KARMELITÁNSKÉ
NAKLADATELSTVÍ
KOSTELNÍ VYDRŽÍ
2010

OBSAH

ÚVODNÍ SLOVO	8
PŘEDMLUVA	10
1. CO JE ČAS?	13
1.1 Jak jsme zvyklí mluvit o času?	15
1.2 Pojmy hóra, tempus, temperare a jejich význam	21
1.3 Čas jako nedostatkové zboží	25
1.4 Čas jako minulost, přítomnost a budoucnost	30
1.5 Chronos a kairos	34
1.6 Modlitba hodin (breviář)	41
2. ČAS JAKO SYSTÉM A ŘÁD	45
2.1 Čas v přírodě	45
2.2 Umělé řády	47
2.3 Denní plán	50
2.4 Časy a stadia života	58
2.4.1 Dětství a mládí	60
2.4.2 Otec rodiny	63
2.4.3 Lesní poustevník	65
2.4.4 Mudrc	70
2.4.5 Věk a spiritualita	72
3. PAST URYCHLENÍ	76
3.1 Pořád rychleji	76

3.2 Víc a víc	81
3.3 Podnikání s talenty	86
3.4 Stále více žít	90
3.5 Nedostatek času	91
 4. ZVOLNIT TEMPO	 98
4.1 Umění udělat si přestávku	103
4.1.1 Skutečná přestávka	106
4.1.2 Pravidelné přestávky	108
4.1.3 Využijme nahodilých přestávek	111
4.1.4 Spontánní přestávky	112
4.1.5 Polední přestávka	113
4.2 Půst	115
 5. ORA ET LABORA	 117
5.1 Modli se a pracuj – základní řád	117
5.2 Význam neděle	120
5.3 Liturgický rok jakožto řád	123
5.4 Ora a labora: dva protipóly i jeden celek	126
 6. ČAS V NAŠÍ DUŠI	 130
6.1 Negativní pocity	135
6.2 Náš strach	142
6.3 Rituály	145
6.4 Upínání se na cíl a orientace na výsledky	152
 7. VÝZNAM CÍLŮ	 159
7.1 Cíle a úspěch	159
7.2 Požehnání neúspěchu	168

7.3 Causa finalis	175
7.4 Motta	179
7.5 Carpe diem	181
 8. PRAXE ŘÍZENÍ SEBE SAMÉHO	 184
8.1 Vyrušení z práce	185
8.2 „Odkladatitida“	193
8.3 Rozhodování	195
8.4 Vědoměji užívat telefonu	199
8.5 Efektivní konference	205
 9. CÍLEM JE CESTA	 216
9.1 Střední cesta	216
9.2 Správná míra	218
9.3 Utvářet čas	221

ÚVODNÍ SLOVO

Hosté, kteří se rozhodli strávit pár dní společně s námi v klášteře, se mi často svěřují se zkušeností, že tady získávají naprosto nový pojem o čase. Přestože měli kvůli klášternímu řádu pořád něco na práci, přece jen nabyli dojmu, že mají více času. Díky určitému rytmu zakoušeli čas naprosto novým způsobem. Něco podobného dosvědčovali také účastníci našich kurzů s názvem Vést a být veden, které pořádáme ve würzburgském centru Benedikt. Když v mlčení jedí, zjišťují, že mají čas uvědomovat si a vychutnávat pokrm. Procházejí-li se mlčky po zahradě, mají najednou veškerý čas na světě pouze pro sebe. Při procházce volným krokem se dotýkají času. Jsou cele přítomni v daném okamžiku a tlak času z nich opadá.

Svatý Benedikt významně přispěl k chápání času už v šestém století, když sepisoval svou řeholi. Chtěl vštípit mnichům smysl pro zvláštní, posvátné časy. Sedmkrát denně se měli scházet k chórové modlitbě. Tak byl čas posvěcen modlitbou, jež pravidelně přerušovala práci. Benedikt předpokládal šest až osm hodin práce na každý den – podle roční doby. V této pracovní době mniši obdělávali pole, budovali kostely, knihovny, vytvářeli nádherné rukopisy a vydělávali si na denní obživu. Později ale lidé přestali dbát na ozdravný účinek benediktinského rytmu a z každodenního řádu života učinili spíše směrnici k efektivnímu plánování času. To však Benedikt původně neměl v úmyslu. Lidé by měli zakoušet ve svém dni posvátný čas, který je záměrně vyňat z dosahu efektivity a z tlaku zisku proto, aby dodával plodnost naší práci.

A tak v této knize o času budeme hovořit o zkušenostech benediktinské tradice i dalších – například buddhistické, abychom otevřeli cestu k vědomému a pozornému zacházení s časem ve všedním pracovním dni. Tím se dílo odlišuje od

celé řady jiných knih, které se zabývají touto tematikou. Kéž vám myšlenky a podněty pomohou užívat si času, jenž vám byl darován. Ať jej dokážete využívat tak, aby přinášel plody v práci, a přitom vás nedrtil nebo nepohlcoval. Kéž prožíváte plnost času, jakou nám zaslíbil Ježíš už v prvních slovech evangelia: „Naplnil se čas a přiblížilo se Boží království“ (Mk 1,15). Vládne-li mému času Bůh, nikoli pouze očekávání a nároky druhých lidí, je tento čas naplněný a příjemný – čas, který nadechují a skutečně aktivně žiji, čas, ve kterém nejsem žit.

Anselm Grün

PŘEDMLUVA

Náš život, úspěch, spokojenost a pocit životního štěstí souvisí bez jakékoli pochybnosti s tím, jak zacházíme se svým časem. Nemám čas se stalo frází, jež dobře vystihuje naše zacházení s ním. Lidé si uvědomují, že jim něco chybí, a způsob, kterým vnímají a využívají čas, se zdá mnohým z nich neuspokojivý. Mnozí hledají pomoc navenek: na materiální úrovni. Musíme si ale udělat jednou provždy jasno: náš rostoucí blahobyt rozhodně nepřispívá k rostoucímu pocitu štěstí.

Spočívají problémy s časem v tom, že jej špatně využíváme, nebo spíše v tom, že si čas špatně vykládáme? Ve všech oblastech se snažíme dosahovat vyšších a vyšších výsledků a domníváme se, že stále rychlejší auta nebo výkonnější počítače přispějí k urychlenému řešení problémů. Ačkoli skutečně dokážeme zvládnout řadu věcí za stále kratší dobu, nedostavuje se vůbec pocit, že bychom tím získali nějaký čas, ale naopak vnímáme jeho rostoucí nedostatek. Štveme se a dostáváme do zmatků. Rozhodně nejde o to, zvládat rychleji větší množství věcí, ale získat si určitý duchovně-duševní prostor k zařazení vlastních postojů a orientací ve světě.

V následující čtenbě chceme poukázat na možnosti řešení problémů s časem v pozměněné duchovní perspektivě, jež se snaží spíše o duchovní a osobní rozvoj než o stále nové úspěchy. Prastaré nauky moudrosti nás učí, jak se dopracovat k tomu, co je v našem životě podstatné, a jak dosáhnout klidu či spokojenosti, po kterých mnozí tak touží. Dále nás učí jít svou cestou navzdory životním zmatkům a rozporům a vtisknout životu osobitý ráz.

Nejde jen o jakousi vědeckou definici času, přestože kvantová fyzika, chronobiologie, neurobiologie a další vě-

decké disciplíny dospěly k hlubokému vhledu do fenoménu času. Tato kniha chce spíše ukázat cestu zacházení s časem ve všedním životě nebo – přesněji řečeno – jak naplnit čas svého života.

Člověk nežije pouze chlebem, jak se dočteme v Bibli. Znamená to, že člověk sice potřebuje k životu chléb, ale kromě něj ještě další, duchovní hodnoty. Proto zde najdete praktické podněty k efektivnímu zacházení s časem. Nabízíme jakýsi jednoduchý příruční nástroj k praktickému „dobývání chleba“ a vedle toho i zásadní nábožensko-filosofické úvahy. Obojí se doplňuje podle potřeby našeho člověčenství tak, aby dokázalo zvládnout praktické výzvy všedního dne i proniknout do smyslu bytí.

Stejně jako naše první společná kniha věnovaná řízení vyrostla i ta druhá ze společných seminářů v centru Benedikt. V obou knihách dáváme zaznít nadčasovým praktickým pokynům, radám z Bible a z řehole svatého Benedikta, které mohou být užitečné pro každodenní pracovní praxi. Pro lepší vyváženost záměrně uvádíme vedle nich názory a moudrosti z jiných náboženských systémů i antickou moudrost, což obojí mnoha způsoby obohacuje naši tradici. Zvláště buddhismus poskytuje hluboký vhled do podstaty člověka i řadu praktických návodů, jak jednat skutečně mravně a s láskou.

Potěší nás, když se vám zde podaří nalézt podněty pro utváření životního času a když třeba objevíte i to, že méně znamená často více, že pozorná, soustředěná činnost obohací člověka více než rychlé vyřízení záležitosti a že i prostý život může učinit člověka skutečně šťastným.

A ještě poslední rada: v této knize naleznete mnoho pomůcek a tipů. Bude užitečné zaměřit pozornost pouze na jednu dílčí věc: vyzkoušet a nacvičit si ji v praxi. Pokud si vyberete jednu pro vás aktuálně důležitou věc a převedete ji do života, dokážete s užitkem pracovat na sobě samých

a dosáhnout dalšího rozvoje. Zaměřte se tedy na jediný konkrétní bod vašeho všedního dne, dokud se nepromění v návyk, jenž vás už nebude stát množství energie. Jen jediný krok je nejdůležitější – a sice ten následující. Na něj je zapotřebí soustředit veškerou pozornost.

Friedrich Assländer

1. CO JE ČAS?

Co je to čas? Právě tuto otázku jsem kladl častokrát v úvodu seminářů na téma „Jak nakládat s časem“. Mnohokrát se mi dostalo překvapivých odpovědí. Bezpočet asociací, které se člověku vybaví ve spojení s tímto slovem, je až zarážející.

Zde je několik příkladů:

- *Čas je subjektivní prožívání.*
- *Termíny člení můj čas.*
- *Čas neexistuje, pokud si jej člověk neuvědomuje.*
- *Most mezi přítomností a budoucností.*
- *Je omezený.*
- *Čas jsou peníze.*
- *Měřítka trvání.*
- *Nenahraditelný, ztracený.*
- *Vymezený úsek určovaný společností.*
- *Roční období, čas měřený hodinami nebo doba trvání lidského života jsou otázkou názoru.*
- *Každý má stejné množství času, záleží na tom, jak jej člověk využije.*
- *Řetězec dojmů, okamžiků, zkušeností a prožitků.*
- *Omezený zdroj.*
- *Zásobník šancí a možností využití.*
- *Nevyjádřitelný.*
- *Nerozmnožitelný.*
- *Měřitelný a dělitelný.*
- ...

V žádném ze seminářů jsme se neshodli na definici času. Zato se objevovala hojnost rozdílných dílčích pohledů. V každém se našly nové odpovědi a nápady. Přestože se denně a bez přestávky věnujeme tomuto fenoménu, nedokážeme říci, co je to čas. Můžeme uvést řadu hledisek, ale neumíme poskytnout ucelenou a obecně platnou definici.

Přitom se stěží setkáme s nějakým jevem, který by ovlivňoval dnešní život tak významně jako čas. V naší komunikaci se toto slovo objevuje takřka pořád: Kdy budeš mít čas? Kolik na to potřebuješ času? Všude visí nebo stojí hodiny, abychom na ně ze všech míst mohli dohlédnout. Nosíme hodinky na zápěstí. Každý technický přístroj – počítač, mikrovlnná trouba, rádio – je opatřen digitálním ukazatelem času. Ten určuje takřka všechny stránky života.

Roli měřitelného času pro naši kulturu vyjádřil asi před dvěma sty lety jeden moudrý indiánský náčelník, který doprovázel jistou expedici: „Bílí mají jen jednoho boha, a ten má jméno tik-tak. Ten jim říká, co mají dělat.“ Prosté pozorování tohoto domorodce poukazuje na naši závislost na počítání času, do jehož područí jsme se dostali – dnes ještě mnohem více než před dvěma sty let. Jak dalece jsme se poddali diktátu termínů a lhůt?

I pro vědce zůstává jev času až dosud záhadou. Isaac Newton definoval: absolutní, pravdivý a matematický čas uplývá bez vztahu k nějakému vnějšímu předmětu. Albert Einstein mu odporoval: na čas pohlížel spíše jako na tvrdošíjně se udržující iluzi a ve své proslulé teorii relativity vznesl postulát, že čas není absolutní, nýbrž že ve vztahu k rychlosti probíhá relativně.

1.1 Jak jsme zvyklí mluvit o času?

Prožívání času a jak s ním z větší části neuvědoměle nakládáme se samozřejmě projevuje i ve způsobu řeči. Hovorové obraty prozrazují naše myšlenkové vzorce a zároveň popisují způsob našeho prožívání, a to především tehdy, když se některé věty často opakují. Svým myšlením a řečí si vytváříme v hlavě vlastní skutečnost, většinou v souladu s vlastním okolím. Běžné chápání času, jak je to patrné i z uvedených odpovědí účastníků semináře, se projevuje v následujících obecně známých výpovědích.

Ztrácíme čas, když se ocitneme v dopravní zácpě. A někdy se domníváme, že ten ztracený čas musíme opět **vyšetřit** na jiném místě. Lidé, kteří nás zdržují od práce, nás **okrádají** o čas. Zlobíme se na ty, kteří jen tak **zabíjejí** nebo **marní** čas. V knihách o managementu času se vyučují strategie, jak zacházet se zloději času. Mezitím se stalo módou **věnovat** čas blízkým lidem, například strávit s nimi společný víkend. Když jsem byl mladý, nabádali nás, abychom „**nekradli den Pánu Bohu**“.

Veškeré uvedené slovní obraty nám vtloukají do hlavy, že čas je věc, se kterou lze manipulovat tak jako s kteroukoli jinou věcí. Mohu ztratit klíče od auta, mohu někomu darovat knihu atd. Podíváme-li se na problém pozorněji, přece jen se ukáže podstatný rozdíl. Ztratil-li jsem klíče od auta a nepodaří-li se mi je najít, jde o definitivní ztrátu. Stejně je to s darovanou knihou – je pryč a už ji nemám. Jsem-li ale okraden o čas – znamená to, že už žádný nemám?

Čas je tady vždy, v každém okamžiku. Každý člověk má k dispozici veškerý čas, čtyřicet hodin denně. Nikdo jej nemá více ani méně. Můžeme žít krátce nebo dlouho. Za života ale máme na každý den a každý rok přesně tolik času jako všichni ostatní. Nic na světě není tak spravedlivě roz-

děleno jako čas. Rozdíl spočívá pouze v tom, jak jej naplníme, využijeme a prožijeme.

Pro nás ztracený čas například v dopravní koloně je hodina jako kterákoli jiná v našem životě. Problém je v tom, jestli vyhodnotíme celou věc jakožto užitečnou a hodnotnou, nebo naopak zbytečnou a neplodnou ve vztahu k cílům, o které usilujeme. Je proto doba, kterou vnímáme jako produktivní, například když sedíme u stolu a píšeme dopisy. A jsou časy, jež považujeme za ztracené, protože se v nich zabýváme neužitečnými či méněcennými věcmi podle našich měřítek.

Čas je sám o sobě hodnotově neutrální, je nám darován jako prostor k životu. Otázka, kterou bychom si mohli položit, proto zní: Jak naložím se svým časem? Nebo ještě lépe řečeno: Co udělám se svým životem? Skutečně jej prožívám nebo pouze funguji? Je lepší podívat se na vlastní představy o hodnotách a o smyslu života než se přednostně uchýlovat ke strategiím a technikám, jak se vyhnout časovým ztrátám nebo jak naopak získat čas.

CVIČENÍ

Nemám čas!

Proveďte první část cvičení, než budete číst dál a než se pustíte do druhé části.

1. část:

1. Připravte si arch papíru.
 2. Napište jako nadpis: Nemám čas na...
 3. Připomeňte si všechno, co vás k tomu napadne, všechno, co byste rádi dělali, kdybyste měli dost času.
- A nyní si to запиšte.

2. část:

4. Až soupis dokončíte, škrtněte nadpis a místo něj napište: Nechce se mi...
5. Znovu si seznam přečtete položku za položkou a sledujte přitom, jak na vás věty působí v souvislosti s novým nadpisem.
6. Nyní přemýšlejte, jestli nevězí ve větě alespoň zrníčko pravdy a jestli na tom nechcete nebo nemůžete něco změnit.

V našem světě práce často padne věta: Nemám čas. Jenže ve skutečném životě vlastně neexistuje taková chvilka, ve které bych neměl čas. Věta je proto zcela nelogická. Dokud dýcháme, žijeme v čase. Vlastně ani nemůžeme nemít čas, nemůžeme jej vlastnit, vždyť čas je pořád po ruce, v každíčkém okamžiku, v každé hodině šedesát minut a v každém dni čtyřiaadvacet hodin. Můžeme sice rozhodovat o tom, jak jej naplníme a co v něm chceme dělat, ale sdělení o tomto rozhodnutí by potom s veškerou upřímností muselo znít: Nemám čas na tebe, nemám čas na svou rodinu, nemám čas na své zájmy, koníčky atd., protože něco jiného považuji za důležitější, hodnotnější nebo pohodlnější, a proto tomu dávám přednost.

Právě tak nekorektní a zavádějící je zvyk říkat: „Musím zůstat o trochu déle v úřadě.“ Zní to, jako by nás někdo nutil. Namísto toho můžeme celou situaci popsat přesněji a říci: „Nechci mít nepříjemnosti se šéfem, proto se zdržuji déle na pracovišti.“ Nebo: „Mám tu ještě nějakou důležitou práci, kterou bych rád vyřídil.“ Jsme to my sami – až na pár výjimek – kdo rozhoduje o tom, jak naložíme se svým časem. U toho bychom také měli zůstat a nepřesouvat vinu na jiné.

Právě zmíněnými jazykovými obraty jako „musím...“ nebo „jinak to nejde...“ svalujeme zodpovědnost na jiné. Rádi bychom vystupovali jako oběti, tedy jako nevinní. Vždy vypadá lépe, když vina ulpí na šéfovi, na zákaznících nebo na

nepríznivých okolnostech. Jenže tím klameme především sami sebe, zmíněnými slovními obraty si totiž vštěpujeme přesvědčení, že se na věci nedá nic změnit. Pokud se někdo domnívá, že příčinou jeho problémů s časem jsou druzí, pak si také následně začne myslet, že řešení těchto problémů spočívá výlučně na nich. Nevědomky se tak sám připravuje o svobodu jednání.

Špetka upřímnosti a odvahy může změnit mnohé. Řeknu-li totiž na rovinu, že teď na tebe nemám čas, protože v daném okamžiku dávám přednost něčemu jinému, vede mě to nutně k úvaze nad vlastními hodnotami: Co pokládám za skutečně důležité? Možná vyrosté z upřímnosti k sobě samému vysvětlující rozhovor s druhým člověkem a větší vzájemné porozumění. Ale na prvním místě bychom si měli uvědomit vlastní rozhodování a hodnotové měřítko spočívající v jeho základu. Říkáme-li a jsme-li přesvědčení, že námi druzí manipulují, stále více ztrácíme cit pro to, že bychom my sami měli utvářet svůj život a být strůjci vlastního štěstí. Výstižně to vyjádřil Goethe: každý strůjcem svého štěstí.

Větu „nemám čas“, používá řada lidí ke zdůraznění vlastní důležitosti, postavení nebo k vyzdvížení vlastního úkolu nad ostatní. Lidé jí tak podtrhují narcisticky vlastní význam a své časové vytížení. Nevyslovena koluje v hlavách mnohých a váže se k myšlenkám typu: nikdy to nestihnu včas; tohle nedokážu; je toho na mě moc. Podobným smýšlením si vytváříme stres. Dobré rozplánování dne s realistickými cíli může být vítanou pomocí.

Podíváme-li se na svůj všední den, valí se na nás neustále neplánované události, obracející vniveč naše krásné plány na efektivně využitý čas. Kdopak by už někdy nezažil věci jako píchnuté kolo na dálnici, zpoždění vlaku, neplánovanou poradu a jiné nepředvídané události všeho druhu... Mnoho způsobů ztráty času je nevyhnutelných. Tím ovšem plánování a řízení času neztrácí na významu. Cíle, denní

plán, efektivní techniky práce a všechny podobné věci jsou užitečné a cenné, ale tvoří pouze jednu stranu mince. Pomáhají nám lépe zvládat kvantitativní složku času a řadu našich úkolů.

Z dlouhodobého hlediska bude moje práce navzdory okamžitému uplatnění a vysoké efektivitě neuspokojivá, budu-li ji pokládat za nesmyslnou nebo bude-li popírat mé hodnoty a stavět se proti mému etickému zaměření. Lidé se více či méně vědomě ptají: „Jak smysluplné a hodnotné je to, co dělám? Sloužím tím životu, nebo je má práce životu nepřátelská a zkázonosná? Obohacuje můj život a životy lidí v okolí?“ Jedině v případě, že si lidé mohou odpovědět na tyto otázky kladně, dokážou plně rozvinout svou výkonnost i sebe samé.

Mnozí lidé se rozčilují nebo zlobí kvůli něčemu, co tak jako tak nedokážou změnit. Podobné pocity nepřinášejí obohacení do našeho života. Namísto hořkosti ovšem můžeme na nevyhnutelnostech hledat jejich hezkou stránku. V koloně na dálnici – abychom zůstali věrni uvedenému příkladu – si můžeme vychutnat nepředvídanou přestávku, např. jako poslech pěkné hudby nebo naslouchat tichu, když vypneme motor. A následně si řekneme: dobře jsem využil čas.

Psycholog Czikszentmihalyi z Chicagské univerzity přišel při svých výzkumech na zajímavou věc. Šťastní lidé se při nepředvídaných událostech neptají: Proč se to muselo stát zrovna mně? Ale kladou si otázku, čemu to může posloužit. V první řadě jsou to naše myšlenkové vzorce, nikoli události, které nás vedou k nespokojenosti či spokojenosti. Při zacházení s časem stojí za to přezkoumat právě myšlenková schémata, jaká se projevují v naší řeči. Svět je takový, jaký je. Zato své smýšlení, a tím i způsob vnímání ovlivnit dokážeme.

PRAKTICKÝ TIP

Nemám čas na...

1. Pozorujte své jazykové návyky, protože to, jak hovoříte, je v přímé souvislosti s vaším smýšlením. Objevíte způsob vašeho bezprostředního nakládání s časem.
2. Začněte hovořit o času jiným způsobem a začnete o něm i jinak smýšlet. Změní se tak i váš způsob nakládání s ním.
3. Vystříhejte se jazykového zvěčňování času (získat, ušetřit, oloupit o, ztrácet...).
4. Buďte upřímní k sobě i k ostatním: Nahradte větu „Nemám čas“ obratem „Nemám čas na...“ Přitom si jasně uvědomte rozhodnutí, které spočívá v základu tohoto prohlášení.
5. Při jakékoli činnosti nebo plánování se ptejte sami sebe: Jak dnes mohu dobře naplnit svůj čas? Jak smysluplné a hodnotné je to, co mám v plánu? Obohatí a zkrášlí to můj život?
6. Potká-li vás něco, co nemáte rádi nebo kvůli čemu se zlobíte, položte si následně otázku, k čemu by to mohlo být dobré.
7. Pokud na ni nedokážete nalézt okamžitou odpověď, můžete si říci: Kdo ví, čemu to ještě může posloužit...

Jeden staročínský příběh se vypráví v mnoha obměnách:

V jedné vesnici se časně ráno probudil rolník a ke svému potěšení spatřil v zahradě divokého koně, který k němu přiběhl. Přišli sousedé a řekli: „Jsi ty ale dítě štěstýny, když k tobě přiběhne kůň.“ Rolník rozvážně odpověděl: „Kdo ví, k čemu je to dobré.“

Když následujícího jitra rolník opět pohlédl do své zahrady, kůň byl ten tam – přeskočil plot a utekl na svobodu. Přišli sousedé a řekli: „To jsme si mohli myslet, ten kůň ti

nebyl souzen.“ Rolník rozvážně odpověděl: „Kdo ví, k čemu je to dobré.“

Dalšího dne, když se rolník časně ráno probudil, byl hřebec zpátky a přivedl s sebou ještě i klisnu s hříbětem. Soušedé přišli celí rozčilení a volali: „Ty jsi přece jen dítě štěstěny, teď máš tři koně.“ A rolník jen rozvážně odpověděl: „Kdo ví, k čemu to je dobré.“

Následujícího rána se rolníkův syn snažil koně zajezdit, ale kůň ho shodil a on si polámal nohy. Přišli sousedé a řekli: „Vidíš, vidíš, divocí koně ti přinesli jen smůlu. Tvůj syn, opora tvého stáří, je teď mrzákem.“ Rolník rozvážně odpověděl: „Kdo ví, k čemu to je dobré.“

Za několik dní přišli císařští úředníci, aby naverbovali vojáky. Vesnice propukla v hořký pláč, protože všichni věděli, že z války se vrátí domů jen hrstka šťastlivců. Rolníkovy syna nemohli naverbovat. A rolník řekl: „Kdo ví, k čemu to je dobré.“

Atd.

1.2 Pojmy hóra, tempus, temperare a jejich význam

Každý národ má vlastní zkušenosti s časem. Ty otiskly stopu do jazyka jednotlivých národů. Čas jako takový neexistuje – jak tvrdí filosofové. Existují jen různé koncepce času, představy o něm. Na jazyce můžeme vyzorovat nevědomé časové koncepce, jež si lidé vytvořili. Slovo čas je odvozeno od indogermánského kořene dai neboli dělit, krájet, trhat. Germáni zjevně zakoušeli čas jako něco, co nepředstavuje jednotu, nýbrž něco rozděleného, co je rozčleněno do různých úseků.

Řekové znají pouze dva pojmy pro čas: chronos a kairos. S oblibou spojují jednotlivé pojmy s nějakým příběhem nebo mýtem. Mýtus vypovídá mnohem více o chápání času než pouhý pojem. Platí to i pro termín, jakého Řekové používají

pro hodinu. Čas se dělí na hodiny. Avšak termín hóra neznamená jen časovou jednotku dělicí se na šedesát minut. Hóry jsou v řecké mytologii spíše půvabné bohyně, které se objevují vždy ve společenství bohů. Člověku dávají jaro, podporují růst obilí a hroznů. Atéňané své hóry pojmenovali: Thallo, Auxo a Karpo. Byly to ochránkyně květu, růstu a zrání. Každá hodina je tedy nabitá životem. Je to šance, aby i v nás něco rostlo, rozkvétalo a zrálo. Básník Hesiodos uvádí další tři hóry: Eunomii, Diku a Eiréné – zdravou míru, právo a pokoj. Uvádí tyto hóry jako dcery Diovy a Themidiny. Hodiny nás mají vést k vnitřnímu řádu a darovat nám pokoj. Máme-li prožívat hodiny tak, jak to chápali Řekové, musíme je zakoušet ve vnitřní harmonii se sebou samými. A platí to i naopak: harmonie se sebou samými dosáhneme tehdy, odevzdáme-li se rytmu hodin a prožijeme-li každou hodinu v její kvalitě. Řekové označují soulad s danou hodinou slovem horaíos, tedy krásný, zatímco všechno ošklivé je označováno pojmem aoros, což znamená času nepřiměřené. Krásné je to, co odpovídá správné míře. Řekové jsou přesvědčeni, že ten, kdo žije proti toku času, nikdy nedospěje k harmonii se sebou samým a ani svým tělem nebude vyzařovat pranic krásného.

Řekové chápou hóry jako posly bohů z jiného světa. Jsou tedy něco jako andělé, kteří nám mají připomínat, že každický okamžik patří Bohu. Friedrich Schiller se zjevně odvolává na řecké chápání času, když píše: čas andělem jest člověka. Andělé jsou Božími posly, kteří nám zprostředkovávají důležitá poselství a kteří nás přivádějí k naší skutečné podstatě. Proto i čas je Božím poslem, jenž nám připomíná, oč v našem životě skutečně jde. Anděl času nám připomíná, že náš čas je přesně vyměřený, a proto bychom jej měli prožívat vědomě a pozorně. V toku času nás také upozorňuje na nadčasovost: na prostor ticha v nás, ve kterém čas zůstává stát, kde vládne čirá přítomnost. Existuje v nás tedy cosi, co se